

پایش
اکوتوریسم

www.ketab.ir

مؤلف:

دکتر پروانه پرچگانی

(عضو هیأت علمی دانشگاه علم و فرهنگ و پژوهشکده نظر)

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

- سرشناسه : پرچگانی، پروانه، ۱۳۵۲ -
- عنوان و نام پدیدآور : پایش اکوتوریسم / مولف پرچگانی.
- مشخصات نشر : تهران: نورا، ۱۴۰۰.
- مشخصات ظاهری : ۱۹۵ ص.؛ مصور، جدول.
- شابک : ۸۰۰۰۰۰ ریال : 978-600-6645-74-2
- وضعیت فهرست : فیا
- نویسی
- یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۷۸ - ۱۹۵.
- موضوع : گردشگری زیست محیطی
- موضوع : Ecotourism
- موضوع : گردشگری زیست محیطی -- کنترل کیفی
- موضوع : Ecotourism -- Quality control
- رده بندی کنگره : G۱۵۶۷۵
- رده بندی دیویی : ۳۳۸/۴۷۹۱
- شماره کتابشناسی : ۸۴۹۱۷۴۵
- ملی

www.ketab.ir

عنوان: پایش اکوتوریسم

نویسنده: پروانه پرچگانی

ناشر: نورا

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۸۰۰۰۰ تومان

شابک: ۷۴-۷۴۴۵-۶۰۰-۹۷۸

مرکز نشر: میدان انقلاب، خیابان منیری جابوید، جنب بازارچه کتاب، بن بست

مبین پلاک ۲ تلفن: ۰۹۱۲۵۰۱۱۴۵۲

پست الکترونیکی

nashrenoora@gmail.com

سایت انتشارات

www.nashrenoora.ir

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

فهرست مطالب

پیش‌گفتار	۹
فصل اول: سیر مفهومی اکوتوریسم	
مقدمه	۱۳
۱. اکوسیستم (زیست‌بوم)، محیط‌زیست و اکوتوریسم	۱۵
۲. مکتب‌های جغرافیایی و اکوتوریسم	۴۲
۱.۲.۱ مکتب جبر محیطی (محیط‌گرایی) و اکوتوریسم	۴۳
۱.۲.۲ مکتب امکان‌گرایی و اکوتوریسم	۵۰
۱.۲.۳ مکتب استثنای‌گرایی و اکوتوریسم	۵۲
۱.۲.۴ مکتب فضایی و اکوتوریسم	۵۳
۱.۲.۵ مکتب آنارشیسم و اکوتوریسم	۵۴
۳.۱ استخراج منابع مشترک و حفاظت	۵۸
۱.۳.۱ حفاظت و محیط‌زیست	۶۳
۲.۳.۱ حفاظت و اکوتوریسم	۶۵
۴.۱ ابعاد پایداری و اکوتوریسم	۷۰
۱.۴.۱ اکوتوریسم و پایداری اکولوژیکی	۷۶
۲.۴.۱ اکوتوریسم و پایداری اجتماعی فرهنگی	۷۸
۳.۴.۱ اکوتوریسم و پایداری اقتصادی	۸۰
۴.۴.۱ اکوتوریسم و پایداری نهادی	۸۱
۵. گونه‌شناسی اکوتوریسم	۸۲
۱.۵.۱ اکوتوریسم فعال و غیرفعال	۸۳
۲.۵.۱ اکوتوریسم سخت و اکوتوریسم نرم	۸۴
۳.۵.۱ اکوتوریسم پایدار	۸۵

فصل دوم: مفاهیم و شاخص‌های ارزیابی و پایش

۹۳	 مقدمه
۹۵	۱.۲ ارزیابی توان اکولوژیکی
۹۷	۲.۲ اکوتوریسم و آثار زیست‌محیطی
۹۸	۱.۲.۲ اکوتوریسم و آثار آن در خاک
۹۸	۲.۲.۲ اکوتوریسم و آثار آن در آب
۹۹	۳.۲.۲ اکوتوریسم و آثار آن در پوشش گیاهی
۱۰۰	۴.۲.۲ اکوتوریسم و آثار آن در حیات وحش
۱۰۰	۵.۲.۲ اکوتوریسم و آثار اقتصادی
۱۰۱	۶.۲.۲ اکوتوریسم و آثار اجتماعی - فرهنگی
۱۰۳	۳.۲ جایگاه ارزیابی و پایش در اکوتوریسم
۱۰۸	۴.۲ شاخص‌ها و معیارهای پایش و ارزیابی اکوتوریسم
۱۲۰	۵.۲ اصول و چهارچوب پایش در اکوتوریسم

فصل سوم: روش‌ها و فنون پایش و ارزیابی اکوتوریسم

۱۲۹	 مقدمه
۱۲۹	۱.۳ انواع پایش اکوتوریسمی
۱۳۳	۲.۳ جایگاه ظرفیت برد یا ظرفیت تحمل در فضاهای اکوتوریسمی
۱۳۴	۳.۳ تئوری، مفهوم و انواع ظرفیت برد و ظرفیت تحمل
۱۳۶	۴.۳ انواع ظرفیت برد
۱۳۸	۱.۴.۳ ظرفیت برد فیزیکی
۱۳۸	۲.۴.۳ ظرفیت برد اقتصادی
۱۳۸	۳.۴.۳ ظرفیت برد اجتماعی - فرهنگی
۱۳۸	۴.۴.۳ ظرفیت برد زیست‌محیطی
۱۳۹	۵.۳ روش محاسبه ظرفیت برد در فضاهای اکوتوریسمی
۱۴۰	۱.۵.۳ ظرفیت برد فیزیکی (Pcc)
۱۴۲	۲.۵.۳ ظرفیت برد واقعی (Rcc)
۱۴۳	۳.۵.۳ ظرفیت برد مؤثر (Ecc)

پیش‌گفتار

در حال حاضر گردشگری در تعاملات فرهنگی و اقتصادی، پدیده‌ای منحصر به فرد به شمار می‌رود که کارکردهای فراوانی از جمله اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، اکولوژیکی و نهادی دارد و پژوهشگران مزایا و معایبی برای آن برشمرده‌اند. پیچیده‌تر شدن روزافزون مباحث گردشگری و پیامدهای مثبت و منفی این دانش که با علوم متعدد از جمله جغرافیا، محیط‌زیست، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، تاریخ، فلسفه و سیاست در هم تنیده است، ریشه‌یابی فلسفی آن را با توجه به حفظ و نگهداری فضاهای گردشگری، بیش‌ازپیش ضروری می‌سازد.

اکوتوریسم مهم‌ترین گونه گردشگری است که با وجود اهمیت بسیار آن، در بُعد نظریه‌پردازی، ارتباط با سایر علوم و ماهیت دانشی خود نوعی آشفتگی عمیق ماهیتی دارد که بخش بزرگی از آن در چگونگی پرداختن علمی به فلسفه علم و معرفت‌شناختی این رشته نهفته است. از سوی دیگر در بُعد عملیاتی، محبوبیت اکوتوریسم بین مردم جهان و سودآوری اقتصادی آن در فضاهای اکوتوریسمی بیش‌ازحد انتظار فریبده بوده و سبب بهره‌برداری بیش از ظرفیت این مناطق شده است که از یک سو دست‌اندرکاران این صنعت و از سوی دیگر توسعه‌یابان پایدار فضاهای اکوتوریسمی را با بحران‌هایی جدی مواجه کرده است.

در کتاب پیش رو برای نخستین بار دو دغدغه مهم «ریشه‌یابی نظری و فلسفی اکوتوریسم» و «تبیین ضرورت ارزیابی و پایش فضاهای اکوتوریسمی» به‌مثابه نوعی ابزار حفاظت محیط، توانمندسازی جوامع محلی، ظرفیت‌سازی جدید و

کسب رضایت اکوئوریست‌ها ادغام و با رویکردی کاربردی تدوین شده است. لذا از آنجا که تلفیق دو رویکرد نظری و عملی و کاربردی کردن آن‌ها برای نخستین بار صورت گرفته و این امر با بضاعت اندک دانش نگارنده کارساده‌ای نبوده است، بدون تردید با اشکالاتی همراه است و نقدها و پیشنهادهای صاحب‌نظران، استادان و دانشجویان می‌تواند راهگشا بوده و به تکمیل و اصلاح این کتاب کمک شایانی کند. پیشاپیش قدردان نظرهای ارزشمند آن‌ها خواهم بود.

بر خود واجب می‌دانم سپاس‌گزار استادان بزرگوارم جناب آقای دکتر سید سعید هاشمی، جناب آقای دکتر سید علی اکبر هاشمی راد، جناب آقای دکتر محمدحسین ایمانی خوشخو و جناب آقای دکتر حبیب آقا رمضان سنگتراش باشم و نیز قدردان زحمات دوستان عزیزم سرکار خانم بیتا ایرانی، سرکار خانم نفیسه پورصدوقیان، سرکار خانم شهره سلطان‌محمدی و سرکار خانم عطیه پورصدوقیان هستم که در نگارش، تدوین و طرح این کتاب مرا یاری کردند. همچنین سپاس ویژه از سرکار خانم زینب زین الدینی مدیر محترم انتشارات نور ا دارم که زحمات زیادی در انتشار این کتاب متحمل شدند.

پروانه پرچگانی

تایستان ۱۴۰۰